

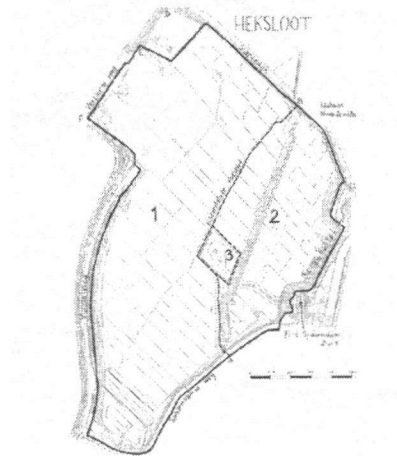
De Hekslootpolder: soortenrijk of soortenarm?

Een verslag van 10 jaar tellingen

Jan Meijer

Zoals velen weten ligt er aan de buitenkant van Haarlem een mooi oud veenweidegebied ingeklemd tussen de Vondelweg, Vergierdeweg, Slaperdijk, Nieuwe Rijweg en het verlengde daarvan: de Spaarndamseweg. Dit gebied staat, zowel binnen als buiten Haarlem, beter bekend als de Hekslootpolder. Het gebied heeft jaren onder druk gestaan van de gemeente Haarlem. Het meest recente plan is geweest om door de polder een aansluiting te maken vanaf de Vondelweg naar het industriegebied Waarderpolder. Door grote inspanning van de Vereniging Behoud de Hekslootpolder is dit niet doorgegaan; de brug ligt nu zuidelijker, waardoor de Heksloot niet werd aangetast. Dat wil niet zeggen, dat de polder in de toekomst gevrijwaard zal blijven van nieuwe gemeentepannen zoals bijvoorbeeld een verbreding van de Vondelweg.

De Hekslootpolder bestaat uit drie gebieden. Te weten (zie tekening 1): de Heksloot (gebied 1), de Oude Spaarndammerpolder (gebied 2) en het Plasje (gebied 3). Het Assendelvervoetpad scheidt gebied 1 van de overige twee gebieden.

Tekening 1; De Hekslootpolder

Telwijze

In deze gebieden wordt sinds september 2000 jaarrond alle vogelsoorten geteld via de zogenaamde integraaltelling methode.

Dit houdt in:

- dat alle vogels, die zich in het gebied bevinden, geteld worden (individen die alleen overvliegen worden dus niet mee geteld).
- dat het gebied bij voorkeur geteld wordt op een zaterdag en op een vaste tijd (start net na zonsopgang). Tijdens de voor- en najaarstrek wordt er wekelijks geteld. Tussen deze twee perioden om de veertien dagen.
- dat het gebied bij voorkeur op dezelfde manier geteld wordt en volgens een vaste route gelopen en/of gefietst.

Er wordt dus niet gekeken welke soorten er als broedvogel voorkomen. Dit is een aparte telling: de zogenaamde BMP-telling. Bij de hierna volgende lijst van voorkomende soorten staat wel vermeld of deze er broeden, maar deze gegevens zijn verkregen via de BMP tellers.

De lijst beslaat de jaren 2000 – 2010 (10 jaar).

Voor alle duidelijkheid wil ik opmerken dat er op de lijst soorten voorkomen die, soms een tijd geleden, maar één keer gezien zijn en duidelijk verdwaald waren. Onder meer de Noordse Stormvogel, die vermoedelijk vanuit de kust door de storm hier heen geblazen is.

Waargenomen soorten in de Hekslootpolder

Deze soorten zijn volgens de avifaunistische methode weergegeven, dat wil zeggen in de volgorde, waarin zij ook in de betere vogelboeken genoemd staan. Per soort zijn van alle tellingen in de periode 2000 – 2010 de aantallen bij elkaar opgeteld. Dit geeft een indicatie van het voorkomen van een soort in de Hekslootpolder

Op de volgende bladzijde volgt een lijst met een aantal soorten die waargenomen zijn binnen de Hekslootpolder.

Hierbij heb ik ook aangegeven of de soort er broedt of gebroed heeft (vet getypt) of de soort op de Rode Lijst voorkomt (achter die soort staat een sterretje) en of het een exoot is (deze zijn cursief getypt.)

Totaal aantal soorten	152
Totaal individuen Heksloot	500338
Totaal individuen Sp'dampolder	110811
Totaal Plasje	19733
Totaal gehele gebied	630882
Broedende soorten (vet getypt)	56
Rode lijst soorten (met *)	33
Waarvan broedend	16
Exoten (Cursief getypt)	4

De Rode Lijst is te raadplegen op www.vogelbescherming.nl

De top tien

In de loop der jaren zijn er binnen het gebied van de Vogelwerkgroep Zuid Kennemerland 365 soorten waargenomen (bron: www.waarneming.nl) en binnen onze polder 152 soorten. Dat is iets minder dan de helft.

Kijken we naar de top tien van de meest waargenomen soorten dan zien we dat de grauwe gans, de meerkoet en de smient de kroon spannen.

Tabel top tien soorten

Aantal	Soort
114373	Grauwe Gans
80086	Meerkoet
72499	Smient
65751	Kievit
53075	Spreeuw
35530	Kokmeeuw
33565	Wilde Eend
23445	Kauw
22671	Goudplevier *
21540	Nijlgans *

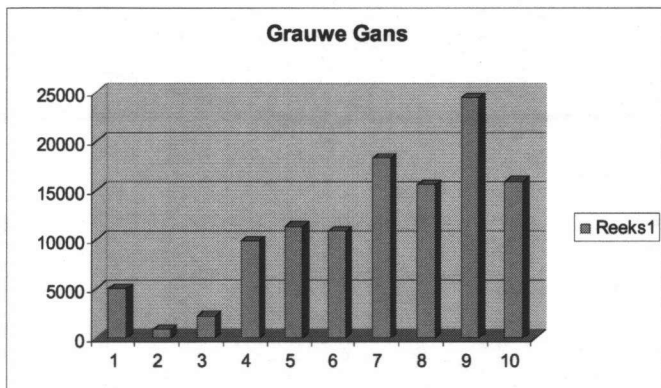
Tabel Overzicht Zwanen en Ganzen in de Hekslootpolder

Soort	Geb. 1	Geb. 2	Geb.3	Totaal
Knobbelzwaan	5070	840	107	6017
Kleine Zwaan	10	0	0	10
Rietgans	0	2	0	2
Kleine Rietgans	36	2	0	38
Kolgans	3284	293	0	3577
Grauwe Gans	85967	25081	3325	114373
<i>Indische Gans</i>	6	1	0	7
Sneeuwgans	3	0	0	3
Canadese Gans	1096	73	1	1170
Brandgans	130	3	0	133
Rotgans	5	0	1	6
Nijlgans	19388	1594	558	21540
<i>Casarca</i>	36	1	0	37
Taiga Rietgans	33	58	0	91
Toendra Rietgans	0	1	0	1
<i>Zwarte Zwaan</i>	103	4		107

De Grauwe Gans

Omdat ganzen nogal onder druk staan in verband met de veiligheid van het luchtverkeer van Schiphol en de Hekslootpolder binnen de 10 kilometer ligt waarbinnen afschot toegestaan is, heb ik uit de top 10 deze soortgroep eens nader onder de loep genomen.

Nieuwsgierig was ik naar het verloop van het aantal grauwe ganzen in de afgelopen jaren. Zoals uit onderstaande grafiek blijkt, is er sprake van een behoorlijke toename in de loop der tijd.

Topjaar was 2009 met 24448 waargenomen exemplaren. Opvallend bij de Grauwe Gans is wel dat er al jaren een aantal exemplaren waargenomen worden met een donker groene halsband om. Als je gaat kijken (www.geese.org) zijn dit heel honkvaste exemplaren, die steeds in de buurt van Spaarndam verblijven. Eén exemplaar heeft ooit een uitstapje 'helemaal' naar Assendelft gemaakt, maar is inmiddels weer in het gebied terug. Gezien het verplaatsingsgebied denk ik dat het met het gevaar voor de luchtvaart wel mee zal vallen, omdat zij zeker onder de aanvliegroutes van landende en opstijgende vliegtuigen blijven. Totaal zijn er 13 soorten ganzen waargenomen in de polder. Waarbij naast de eerder genoemde Grauwe Gans de Nijlgans het meest voorkomt en de Kolgans in aantal toeneemt.

Tabel Steltlopers in de Hekslootpolder

Soort	Gebied	1	2	3	Totaal
Scholekster		2506	722	254	3482
Kluut		97	9	1078	1184
Zilverplevier		39	0	0	39
Kleine Plevier		0	16	26	42
Bontbekplevier *		5	2	6	13
Goudplevier *		21228	1348	95	22671
Kievit		54684	10527	540	65751
Bonte Strandloper		6	4	31	41
Kemphaan *		126	24	88	238
Watersnip *		1629	344	833	2806
Grutto *		2235	278	559	3072
Rosse grutto		0	21	0	21
Regenwulp		58	0	0	58
Wulp		37	9	0	46
Zwarte Ruiter		28	29	138	195
Tureluur *		683	167	282	1132
Poelruiter		0	0	1	1
Groenpootruiter		6	3	14	23
Witgat		14	5	17	36
Bosruiter		11	0	7	18
Oeverloper *		6	4	30	40

Steltlopers komen nog vrij veel voor in de Heksloot (gebied 1). Toch zie ik dat er wel sprake is van een teruggang. Kwamen de Grutto, Kievit en Goudplevier in de beginjaren regelmatig in behoorlijke aantallen voor in de Heksloot zelf, nu zie ik als ik de gegevens vergelijk dat de aantallen kleiner worden. De Kemphaan is zelfs incidenteel geworden. Dit zelfde geldt voor het Plasje. Bosruiter en Zwarte Ruiter nemen in aantallen af. Tegenwoordig is de meest voorkomende soort de Kluut, dankzij de eilandjes die bedekt zijn met kiezels en de Watersnip. Deze laatste soms ook nog wel in behoorlijke aantallen. Een groep van 24 exemplaren vind ik behoorlijk.

Tabel weinig waargenomen of bijzondere soorten

Soort	Gebied 1	2	3	Totaal
Kleine Zwaan	10	0	0	10
Casarca	36	1	0	37
Mandarijneend	1	0	0	1
Pijlstaart *	1	3	3	7
Nonnetje	0	8	0	8
Wespendief	1	0	0	1
Visarend	1	1	0	2
Blauwe Kiekendief *	2	0	0	2
Patrijs *	4	10	0	14
Porseleinhoen *	0	1	0	1
Zilverplevier	39	0	0	39
Stormvogel	1	0	0	1
Poelruiter	0	0	1	1
Kerkuil *	1	0	0	1
Velduil	0	0	1	1
IJsvogel	2	2	0	4
Groene Specht *	1	0	0	1
Huiszwaluw *	2301	112	26	2439
Grote Gele Kwikstaart	6	0	0	6
Paapje *	1	10	5	16
Tapuit *	18	62	0	80
Beflijster	0	0	2	2
Grote Lijster	1	0	0	1
Braamsluiper	0	1	0	1
Tuinfluitier	3	0	0	3
Ooievaar	3	0	0	3
Zwarte Roodstaart	0	0	1	1
Zwarte Mees	0	1	0	1
Boomklever	0	1	0	1
Taiga Rietgans	33	58	0	91
Toendra Rietgans	0	1	0	1
Kruisbek	23	0	0	23
Engelse Gele Kwikstaart *	1	0	0	1

De hiervoor opgenomen lijst geeft een overzicht van waarnemingen van weinig voorkomende en bijzondere soorten in de Heksloot. In dit overzicht komen ook twee exoten voor. Deze zijn voor veel vogelaars niet het vermelden waard, maar zelf vind ik het twee hele mooie vogels. Ook al is de Mandarijneend vermoedelijk een ontsnapt exemplaar geweest. Ook opvallend is dat er tien soorten van de Rode Lijst op voorkomen, waarvan twee soorten broedend. Vooral de Huiszwaluw zie je per jaar toene-

men (broeden onder de dakgoot van de huizen aan de Vondelweg). De Kerkuil broedt ook in de polder, maar waar wordt niet bekend gemaakt om verstoring te voorkomen. Soorten als Porseleinhoen, Grote Lijster en Beflijster, Velduil en Visarend zijn natuurlijk zeer incidentele waarnemingen, maar daarom des te leuker. Ik prijs me zelf dan ook gelukkig dat ik de laatste soort zelf éénmaal heb mogen aanschouwen in de Spaarndammerpolder.

Conclusie

Als ik de gegevens over de afgelopen tien jaar bekijk, dan blijkt dat de Hekslootpolder een echt graslandgebied is met veel water. Van de toptien zijn er acht weide- of watervogels, alleen de Spreeuw en de Kauw hebben zich in de toptien gewerkt. Dat komt waarschijnlijk omdat het gebied vlak langs de stad ligt, waardoor Spreeuwen en Kauwen, maar ook Houtduiven en Zwarte Kraaien er voedsel komen zoeken. De Grutto komt helaas pas op de 22^e plaats als het om aantallen gaat.

Beantwoording van de vraag is de Hekslootpolder soortenrijk of soortenarm.

Persoonlijk durf ik te stellen, dat de Hekslootpolder een zeer belangrijk natuurgebied is met vele soorten vogels (152 soorten), maar ook met andere dieren en planten. Dat er veel vogelsoorten voorkomen die op de Rode Lijst staan (33 soorten) en dat deze er zelfs gebroed hebben (16 soorten) zegt mijns inziens veel. Dat het gebied het verdient om behouden te blijven staat voor mij als een paal boven water. Dat iets minder dan de helft van de waargenomen soorten binnen de regio Kennemerland en de Haarlemmermeer in de Hekslootpolder waargenomen worden lijkt mij uitzonderlijk en onderschrijft het nut om de polder te behouden. Daarom durf ik de vraag boven dit stuk positief te beantwoorden en te stellen dat het gebied **SOORTENRIJK** is

Persoonlijke mening

Wel moet mij nog mij van het hart dat ik het plasje in de laatste twee jaar wat achteruit vind gaan. Dit blijkt ook, uit de afname van het aantal waarnemingen. De aanleg van eilandjes stemde mij in eerste instantie positief en nog steeds, maar het beheer van het gebiedje rond de plas vind ik wat rommelig. Het pad naar de voormalige kijkhut is weg of vol gegroeid. Het pad daarnaast dikwijls door hoog gras moeilijk begaanbaar. Dat de eilandjes volgroeien snap ik, omdat de uitwerpselen van de kluten en visdieven die er broeden, dit in de hand werken. Iets

wat onverlet laat dat ik er iedere keer weer met veel plezier en ontspannen loop te genieten van dit prachtige stukje natuur. De nieuwe vogelkijkhut vind ik een grote aanwinst. Je hebt er een prachtig uitzicht en overzicht over de gehele polder.

Pas merkte een kennis op, toen ik antwoordde op zijn vraag wat ga je doen? „Ik ga naar mijn poldertje in Haarlem om vogels te kijken.” Iets wat hem een lachsalvo en de opmerking: „Ja hoor, vogels kijken in Haarlem,” ontlokte. Hij ging de uitdaging aan om mee te gaan en zei na afloop. „Je hebt gelijk, wat is dat een mooi stuk natuur.”

Dankwoord

Mijn dank gaat naar de groep tellers die zich de afgelopen jaren ingezet hebben voor het tot stand komen van de tellingen en er hopelijk de komende jaren nog mee door willen gaan. Tevens naar Evert van Huijsteden voor het redigeren van dit stuk.

Jan Meijer
Vliehors 1
2134 XM Hoofddorp
023-5635812
j.meijer@quicknet.nl

Dit artikel is eerder gepubliceerd in het blad van de Vereniging Behoud de Hekslootpolder